

MAANPUOLUSTUSKOULUTUSYHDISTYS
FÖRSVARsutBILDNINGsfÖRENINGEN

CASE KEMPELE

Esimerkki vapaaehtoistoimijoiden mahdollisuuksista kunnan varautumisessa

(MPK asiakirja 178/1.02.03/19.12.2017)

CASE KEMPELE – Esimerkki vapaaehtoistoimijoiden mahdollisuuksista kunnan varautumisessa

Tiivistelmä

Kempeleen varautumisen pilottiprojektin yhtenä lähtökohtana on rekrytoida ja kouluttaa kempeleläisiä vapaaehtoisia reservin johtajia sekä vapaaehtoisia henkilöitä täydentämään poikkeusoloissa johtaja- ja käytännön osaajien vaje kunnan evakuointimuodostelmassa. Toisaalta jatkossa voidaan selvittää vapaaehtoisten henkilöiden käyttöä vakavissa normaaliajan häiriötilanteissa. Yksi tavoite on se, että Case Kempele on saatavissa MPK:n sivuilta sovellettavaksi eri kuntiin. Kunnallisneuvos Kari Ahokas on ollut aktiivisesti kehittämässä Kempeleen varautumista ensin kunnanjohtajana ja myöhemmin, jäätyään virastaan eläkkeelle, yhteistyövaliokunnassa.

Kempeleen kunnanhallitus on vuonna 2014 hyväksynyt pilotin ja sitoutunut sen valmisteluun. Kempeleen kunnanjohtaja on nimennyt suunnittelua varten varautumisen yhteistyöryhmän. Hanketta koordinoi aluetasolla maanpuolustusjärjestöjen sekä viranomaisten yhteistyövaliokunta. Reserviupseeriliiton varautumistoimikunnassa pilotin valmistelu aloitettiin samana vuonna nimellä Pilottiprojekti Kempele. MPK:n vuodelle 2017 nimeämässä varautumisen työryhmässä pilottia on kuluvan vuoden aikana valmisteltu nimellä Case Kempele. Tavoitteena on, että MPK:n ja RUL:n lisäksi myös muut maanpuolustusjärjestöt sitoutuvat hankkeeseen.

Kempeleessä on useiden vuosien ajan tehty väestön evakuoinnin vaatimaa suunnittelutyötä. Kunnassa on pidetty MPK:n kursseja, joilla on kehitetty evakuoinnin toimipisteiden toimintasuunnitelmia ja harjoiteltu evakkoon lähtemistä ja evakoiden vastaanottamista. Suunnitelmien käytännön hyödyntäminen ei ole edennyt valtakunnan tasolla. Case Kempeleen tavoitteita ja toimenpiteitä havainnollistetaan seuraavaksi esitellyllä tavalla.

MPK järjestää yhdessä kunnan kanssa rekryointitilaisuuden ja pyytää puolustusvoimien aluetoimistoa lähettämään kutsun Kempeleen kunnassa asuville sopiviksi katsomilleen reservin päällystään kuuluville henkilöille. Tilaisuuteen voidaan kutsua lisäksi myös muilla toimenpiteillä kokonaisturvallisuudesta kiinnostuneita henkilöitä. Heille kerrotaan voimassa olevat evakuointia koskevat määräykset ja oman väestön evakuoinnin ja muualta tulevien evakuoitujen vastaanoton järjestelyitä.

Rekryointitilaisuudessa kootaan evakuointiorganisaatioon ilmoittautuneet ja tiedustellaan heidän halukkuutta sitoutua jatkokoulutukseen ja suunniteltavaan tulevaan tehtävään. Myönteisessä tapauksessa heille haetaan VAP-määräys. Jatkokoulutukseen osallistuneille reserviläisille esitetään korvaavia kertausharjoitusvuorokausia, mikäli koulutustilaisuus täyttää vaadittavat edellytykset. Koulutusta jatketaan siten, että MPK:n kurssilla annetaan syventävää väestönsuojelukoulutusta.

Jatkokoulutus eriytetään siten, että esimerkiksi kokoontumispaikkojen johtajiksi/varajohtajiksi sijoitetuille pidetään kurssi kokoontumispaikan toimintasuunnitelman laatimisesta käyttäen mallina laadittua kokoontumispaikan esimerkkisuunnitelmaa. Päämääränä on saada eri toimipisteille esimerkkisuunnitelman hallitsevat johtajat/varajohtajat, jotka pystyvät lyhyessä ajassa tilanekoulutuksen avulla saamaan toimipisteensä olosuhteiden vaatimaan valmiuteen.

Evakuoinnin koulutusta jatketaan tulevina vuosina käytännön harjoitteluna joko oman kunnan elimien välillä tai yhdessä naapurikunnan kanssa. 'Maaliosastona' voidaan käyttää evakuointiorganisaatioon sijoitettua henkilöstöä. Koulutus toteutetaan MPK:n kursseina ja koulutettavina ovat vapaaehtoiset reserviläiset sekä kolmannen ja neljännen sektorin aktiivit. Koulutetut sijoittuvat kunnan poikkeusolojen organisaation erilaisiin johto- ja vastuutehtäviin. Suunnitelmat ja niiden edellyttämät toimenpiteet henkilöineen päivitetään määräajoin. Kunnan virka- ja työsuhteiset muodostavat evakuointiorganisaation virallisen rungon. Kouluttajina toimivat osaajat eri yhteisöistä. Vapaaehtoisten sitoutumisella tuodaan evakuointityöhön merkittävä osaamislisä.

Kehityspolku - taustaa

Case Kempeleen valmisteluhistorian avaaminen tuo esille kehitystyön pitkäjänteisyyden. Kempeleen kunnan johtoryhmä osallistui vuonna 2002 puolustusvoimien järjestämään Salama 2002 – sotaharjoitukseen. Harjoituksessa sotilaat joutuivat operoimaan lähes viikon ajan Kempeleen kunnan taajaman alueella. Raportissa Oulun sotilasläänin komentajalle kerroin ne toimenpiteet, mihin kunnan on valmistauduttava, mikäli uhka-arvio on edellisen kaltainen – on valmistauduttava evakuoimaan koko kunnan väestö. Sotaharjoituksesta saamani kokemuksen perusteella laadin RUL:n koulutustoimikunnassa vuonna 2003 raportin vapaaehtoisten mahdollisuuksista kunnan poikkeusolojen organisaatiossa evakuointia tehtäessä. Seuraavat toimenpiteet tehtiin koulutustoimikunnan varautumisjohtamisen työryhmässä ja koulutusohjelmaa täydennettiin vuosina 2005-2007 Varautumisjohtajan perus- ja jatkokurssilla.

MPK nimesi 2008 varautumissuunnittelua varten Vartu-jaoston. Jaostossa valmisteltiin kahden vuoden aikana Vartu-koulutusohjelma, joka käsitti varautumisen perustason: Turvallisuustietoinen kansalainen, jatkotason: Toimintataitoinen kansalainen arjen häiriötilanteissa ja erikoistason: Poikkeusolojen tuntemus kansalaisena.

RUL:n nimeämässä varautumisen työryhmässä saatiin valmiiksi v. 2013 uusi moduloitu Varautumisjohtajan jatkokurssi sekä dia-esitys Varautuminen ja jatkuvuuden hallinta kunnassa. Se painottui kuntien varautumiseen yhteiskunnan erilaisiin häiriötilanteisiin sekä valotti vapaaehtoisten toimijoiden mahdollisuuksia. Kun RUL:n perusti vuonna 2014 varautumistoimikunnan, esiteltiin toimikunnalle powerpoint-diasarja kunnan varautumiskoulutuksen järjestämisestä. Kehityspolun seuraavassa

vaiheessa ryhdyttiin valmistelemaan Pilottiprojekti Kempelettä. MPK nimesi vuodelle 2017 työryhmän, jossa pilottia on jatkovalmisteltu työnimellä Case Kempele. Se on esimerkki reservin päällystön ja muiden vapaaehtoistoimijoiden mahdollisuuksista kunnan evakuointiorganisaation tehtävissä.

1. Johdanto

YTS 2017

Turvallisuuskomitea on valmistellut Yhteiskunnan turvallisuusstrategian 2017. Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen strategian hyväksymisestä 2.11.2017. Strategia antaa turvallisuustoimijoille selkeän viitekehyksen toimintansa tueksi. Seuraavaksi poimintoja turvallisuusstrategiasta, jotka legitimoivat Case Kempeleen – Esimerkki kolmannen sektorin mahdollisuuksista kunnan varautumisessa.

”Varautuminen tarkoittaa toimintaa, jolla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen ja mahdollisesti tarvittavat tavanomaisesta poikkeavat toimenpiteet normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Varautumistoimenpiteitä ovat muun muassa valmiussuunnittelu, jatkuvuudenhallinta, etukäteisvalmistelut, koulutus ja valmiusharjoitukset. Varautuminen perustuu valmiuslain (1552/2011), pelastuslain (379/2011) ja muun erityislainsäädännön varautumisvelvollisuuteen.

Poikkeusolojen vallitsemisen toteaa valtioneuvosto yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa. Viranomaisten poikkeavista toimivaltuuksista poikkeusoloissa säädetään valmiuslaissa (1552/2011), ja näiden säännösten soveltamisen aloittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella (nk. käyttöönottoasetus).

Kunnassa varautumista johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnanjohtaja yhdessä johtoryhmän kanssa. Käytännön varautumis- ja toimintavastuu jakautuu kuitenkin hyvin laajasti, joten varautumiseen liittyvän yhteistoiminnan järjestäminen on keskeistä myös kuntien tasolla. Hallinnon ja yhteisöjen varautuminen suunnitellaan kokonaisturvallisuuden viitekehyksessä.

Kokonaisturvallisuus on suomalaisen varautumisen yhteistoimintamalli, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä. Järjestöjen lisäksi aktiiviset kansalaiset ovat merkittävä osa kriinkestävää yhteiskuntaa. Yksilöt ovat yhä tärkeämpiä turvallisuustoimijoita omissa valinnoissaan ja toiminnoissaan, perheen ja lähiyhteisöjensä jäsenenä. Järjestöt, sopimusyhteisöt ja vapaaehtoissektori tuottavat merkittävällä tavalla turvallisuuden toimintoja ja palveluja tukien laaja-alaisesti koko yhteiskunnan varautumista.

Vapaaehtoistoiminta parantaa yhteiskunnan kriisinsietokykyä ja valmiuksia vahvistamalla toiminnassa mukana olevien sosiaalista pääomaa. Vapaaehtoistoiminta edistää kansalaisten osallisuutta tarjoamalla monimuotoisia, kaikille avoimia toimintamahdollisuuksia sekä yhden vaikuttamiskanavan kansalaisten, yhteisöjen ja yhteiskunnan välille. Elinvoimainen ja kestävä vapaaehtoistoiminta edellyttää tukea koko yhteiskunnalta. Tavoitteen saavuttamiseksi viranomaiset ja järjestöt lisäävät vapaaehtoistoimintaa koskevan tiedon saatavuutta, välittävät tietoa toimintaan liittyvistä hyvistä käytännöistä sekä viestivät sen roolista osana turvallista ja yhdenvertaista yhteiskuntaa ja niistä mahdollisuuksista, joita vapaaehtoistoiminta tarjoaa kansalaisille.

Osaavan ja sitoutuneen vapaaehtoisresurssin käytettävyys oikea-aikaisesti on yksi merkityksellisen toiminnan avaintekijöistä. Koko yhteiskunnassa on tärkeää edistää yhdenvertaisia ja tasapuolisia mahdollisuuksia osallistumiseen ja osaamisen ylläpitoon. Vapaaehtoisresurssin saatavuuden ja ylläpidon varmistamiseksi voidaan kehittää viranomaisten ja järjestöjen mahdollisuuksia tunnistaa oikeat henkilöt ja varmistaa heidän käytettävyytensä esimerkiksi sopivan rekisterin, kuten väestötietojärjestelmän, avulla. Keskeisiä toimijoita ovat palokunnat, Suomen Punainen Risti, pelastuspalvelujärjestöt sekä muut Vapaaehtoisen pelastuspalvelun jäsenjärjestöt ja maanpuolustusjärjestöt.

Kansalaisten korkean maanpuolustustahdon edellytyksistä huolehditaan. Maanpuolustuskoulutusyhdistystä (556/2007) käytetään osana reservin koulutusjärjestelmää, puolustusvoimien strategisena kumppanina, paikallispuolustukseen ja virka-apuun liittyvien tehtävien koulutuksessa sekä vapaaehtoisten rekrytoinnissa.

Valmiutta sotilaallisiin ja ei-sotilaallisiin uhkiin vastaamiseksi kehitetään osana kokonaisturvallisuuden toimintamallia viranomaisten, elinkeinoelämän sekä järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana. Suomeen kohdistuva sotilaallinen uhka on mahdollinen. Tästä syystä siviilisektorin tulee huolehtia valmiussuunnittelusta sekä varautua etukäteisvalmisteluun myös tämän uhkan toteutumiseen. Mm. evakuointisuunnittelu pidetään ajantasaisena.”

2. Yleiset lähtökohdat

Kokonaisturvallisuus käsittää

- sotilaallisen maanpuolustuksen
- taloudellisen turvallisuuden
- sisäisen turvallisuuden so. pelastustoimi, rajojen valvonta, yleinen järjestys ja turvallisuuden
- yhteiskunnan teknisten järjestelmien toimivuuden
- sosiaali- ja terveydenhuollon
- maanpuolustustiedotuksen
- vapaaehtoinen maanpuolustustyö tukee ja edistää kokonaisturvallisuutta

Väestönsuojelu on osa pelastustoimea ja sisältää

- poikkeusoloja koskevan suunnittelun ja koulutuksen
- suojarakenteiden, johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien sekä tietoliikenneyhteyksien ylläpidon
- varautumisen evakointeihin, väestön pelastamiseen ja huoltoon
- ensiaputoiminnan
- raivaus- ja puhdistustoiminnan

Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK) on yhteinen koulutusfoorumi, jolla annetaan kokonaisturvallisuuden koulutusta. Koulutus tukee puolustusvoimien ja muiden viranomaisten sekä kuntien ja kansalaisten valmiutta selvitä poikkeusoloista ja normaaliajan häiriötilanteista.

Viranomaisia ovat valtio liikelaitoksineen. Kunnat ovat paikallisia itsehallintoyksiköitä. Rekisteröidyt vapaaehtoisjärjestöt ovat kolmas sektori ja neljäs sektori käsittää kolmannen sektorin ulkopuolisen kansalaisaktiivisuuden.

3. Evakuoinnin lainsäädäntö ja ohjeistus

Puolustusvalmiuslakien kenttä ja siellä eritoten valmiuslain (29.12.2011) edellyttämät toimenpiteet, laki alueellisesta pelastustoimesta (1.1.2004), sisäasiainministeriön ohje (14.11.2003) väestön evakuointien suunnittelusta ja toimeenpanosta sekä YTS 2017 (2.11.2017) toimivat Case Kempeleen oikeudellisina perusteina. Valmiuslain 12 §:n velvoite – varautuminen poikkeusoloihin on viranomaisia ja kuntia voimakkaasti velvoittava laki; viranomaisten ja kuntien on varmistettava tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa tekemällä valmiussuunnitelmia ja etukäteisvalmisteluja.

Evakuointiin kuuluu väestön evakuointi, jolla tarkoitetaan viranomaisten johdolla tapahtuvaa väestön tai sen osan siirtämistä pois vaaran uhkaamalta alueelta ja sijoittamista turvalliselle alueelle sekä väestön elinedellytysten ja yhteiskunnan tärkeiden toimintojen turvaamista evakuointitilanteessa. Evakuoinnit suunnitellaan sekä normaali- että poikkeusoloja varten. Velvoitteet sisältyvät pelastuslakiin, valtioneuvoston asetukseen pelastustoimesta, valmiuslakiin ja kunkin toimialan omiin säädöksiin.

Pelastusviranomaiset ja muut viranomaiset ja yhteisöt, joilla on pelastustoimeen kuuluvia tehtäviä tai virka-apu tehtäviä, ovat velvolliset laatimaan yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset pelastustoimen suunnitelmat (PeL 9 §). Alueen pelastustoimen tehtävänä on laatia yhteistyössä alueen kuntien ja muiden osapuolten kanssa väestön suojaamista koskevat suunnitelmat sekä suunnitelmat väestön tai sen osan siirtämiseksi pois vaaran uhkaamalta alueelta ja sijoittamiseksi turvalliselle alueelle (PeA 5 §).

Väestöä varaudutaan evakuoimaan seuraavissa tilanteissa: onnettomuuksissa, suuronnettomuuksissa ja erityistilanteissa, poliittisen, taloudellisen ja sotilaallisen painostuksen aikana sellaisista kohteista lähiympäristöineen, jotka voivat joutua erikoisjoukkojen toiminnan tai muun yllättävän iskun kohteeksi. Strategisen iskun uhka-aikana sellaisilta alueilta, joille ryhmitetty omia joukkoja tai joille todennäköisesti kohdistuu vihollisen asevaikutusta tai joukkojen toimintaa sekä laajamittaisen hyökkäyksen yhteydessä toimitaan kuten strategisen iskun uhka-aikana. Evakuoitavat alueet voivat tällöin olla huomattavasti laajempia.

Alueen pelastustoimi (pelastuslaitos) laatii yhteistyössä alueen kuntien ja muiden osapuolten kanssa väestön evakuointisuunnitelmat. Niihin kuuluu myös väestön vastaanottosuunnitelman laatiminen. Kunnat vastaavat ministeriöiden antamien ohjeiden mukaan toimialakohtaisesta evakuointisuunnittelusta kuten evakuoituvan väestön majoituksesta, muonituksesta, vaatetuksesta, terveydenhuollosta ja muusta perushuollosta. Lisäksi kunnat huolehtivat tiedottamisesta ja muista niille soveltuvista tehtävistä siten kuin niistä on yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa sovittu.

Kaikissa pelastuslaitoksen alueen kunnissa tulee olla suunnitelmat ja riskien ja uhkien edellyttämä valmius alueensa väestön evakuointeihin sekä evakuoitujen vastaanottoon ja sijoittamiseen niin normaali- kuin poikkeusoloissa. Evakuoitavan väestön sijoituskunta tai -kunnat päätetään tapauskohtaisesti erikseen tilanteen vaatimusten mukaisesti. Evakuoitavat voidaan sijoittaa joko evakuoitavan kohteen lähialueelle tai tilanteesta riippuen etäämmälle.

Alueen pelastustoimen tulee suunnitella yhteistoiminnassa kuntien ja muiden osapuolten kanssa seuraavat asiat: evakuoinnista tiedottaminen, väestön kokoaminen (kokoontumispaikat, kokoontumiskeskukset, järjestelykeskukset), kuljetusjärjestelyt, evakuoitavien rekisteröinti, evakuoitavien vastaanotto (vastaanotto- ja jakopaikat) ja sijoittaminen sekä evakuoinnin toteutuksessa tarvittava henkilöstö ja evakuointien johtaminen.

Poikkeusoloissa laajoista evakuoinneista päättää valtioneuvosto. Valmiuslaissa on tätä koskevat toimivaltuudet (ValmL 25 ja 34 a §). Niiden nojalla voidaan väestö tai osa siitä taikka tuotantolaitokset ja omaisuus siirtää määrättyltä alueelta muualle siinä laajuudessa kuin poikkeukselliset olot edellyttävät. Samoin valtioneuvosto voi määrätä virastoja tai laitoksia siirtymään toiselle paikkakunnalle. Puolustustilan voimassa ollessa evakuointipäätöksen voi tehdä myös sotilasviranomainen. Puolustustilalain 23 §:n perusteella sotilasviranomainen voi määrätä väestön siirtymään muualle sellaiselta alueelta, johon kohdistuvan hyökkäyksen tai muun vastaavan toiminnan taikka niiden välittömän uhan takia on välttämätöntä kiireellisesti ryhtyä erityisiin sotilaallisiin puolustustoimenpiteisiin.

4. Salama 2002 - harjoitus

Case Kempeleen taustalla on puolustusvoimien Oulun seudulla toteuttama sotilaallinen harjoitus Salama 2002. Harjoituksessa Kempeleen kunta oli välittömän sotilaallisen uhan alaisella alueella. Puolustusvoimien joukot hyökkäsivät kunnan taajaman läpi ja taisteluita käytiin kunnan ydinkeskustassa. Kunnan poikkeusolojen johtoryhmä harjoitteli yhteistyötä SIE:n ja SaIE:n kanssa. Heidän määräyksestään (PTL 23-34 §) oli suoritettava väestön evakuointi. Viranomaiset olivat velvollisia ryhtymään puolustusjärjestelyjä tukeviin toimiin rakentamalla puolustuslaitteita ja liikenneväyliä. Jokaisella oli velvollisuus luovuttaa sotatarvikkeita, ravinto- ja polttoaineita, moottoriajoneuvoja, työkoneita. Yrityksillä oli velvollisuus tuottaa joukoille tarpeellisia hyödykkeitä, 17-65 vuotiailla oli velvollisuus erilaisiin tilapäisiin töihin. Puolustukseen käytettävillä joukoilla oli oikeus käyttää, siirtää ja hävittää kiinteää ja irtainta omaisuutta. Kuntakeskuksemme oli sotatantereena. Kysymys kuului, ”miten kunnan pitää varautua etukäteen ja toimia viimeistään kuvatussa tilanteessa kuntalaisten turvallisuuden takaamiseksi?”

(Raportti Oulun SI:n esikunnalle, Kari Ahokas, 2002)

5. Yhteistoiminta-asiat ja organisoituminen

Kunta ei pysty yksin hoitamaan kaikkia omia viranomaisvelvoitteitaan so. normaalit kuntalaispalvelut poikkeusoloissa ja valmiutta kohotettaessa. Tämä edellyttää etukäteen pitkäjänteistä ja suunnitelmallista sotilas- ja siviiliviranomaisten sekä kuntien välistä yhteistyötä. Tähän työhön on mahdollista liittää kolmannen sektorin vapaaehtoisten järjestöjen ja neljännen sektorin aktiivien kyky, taito ja halu tulla mukaan palvelujen tuottajina. Lainsäädäntö toisaalta antaa mahdollisuuksia ja toisaalta velvoittaa. Viranomaisten ja kuntien tarpeista lähtevä ja niiden johdolla toteutettu suunnittelu, ennakoiminen, varautuminen on juuri sitä kokonaisturvallisuuden työtä, johon vapaaehtoistoimijoiden on mahdollista osallistua ja sitoutua.

Puolustusvoimissa vastuu puolustusasioissa on jaettu 1.1.2015 lähtien seuraavasti:

- Pääesikunta ja Maavoimien esikunta yhteen sovittavat puolustusvalmistelut, sekä johtavat osaltaan yhteistoimintaa ja virka-avun antamista.
- Kainuun Prikaatin alainen Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun aluetoimisto on osallistunut vuodesta 2015 alkaen yhteistoimintaan alueen viranomaisten kanssa käsketyllä tavalla ja pitää yhteyttä alueellisiin ja paikallisiin viranomaisiin sekä kuntiin sa-tehtäviin liittyvissä asioissa.
- Aluetoimistolla on yhteistoimintamuistiot joidenkin kuntien kanssa. Niissä käsitellään poikkeusolojen yhteistoimintaa kunnan kanssa. Kempeleessä vuorovaikutus aluetoimiston kanssa on yhteistyön tehostamista suunnittelevaa ja toteuttavaa vuosiksi eteenpäin.
- Aluetoimisto kuuluu Kajaanin varuskuntaan. Kajaanin varuskunta hoitaa varuskunnallisia tehtäviä.

- Alue toimisto vastaa valmiutta kohotettaessa yhteistoiminnasta paikallisviranomaisten ja kuntien kanssa. Käytännössä määräajoin pohditaan valmiuden parantamisen suunnittelua sekä toteutusta.

Normaalioloissa yhteistoiminta-asiat kunnan, pelastuslaitoksen ja sotilasviranomaisen kanssa ovat henkilöstön varaaminen, julkisten rakennusten ja tilojen varaaminen mm. perustettavien joukkojen tarpeisiin. Samalla sovitaan muiden tilojen varaamisesta sekä kapasiteettivaraukset, jotka koskevat perustamisen aikaista huoltoa, joukkojen toimintaan tarvittavaa huoltoa sekä yritysten kapasiteettivarauksia. Alue toimisto johtaa paikallishankintoja alueellaan ja samalla ohjaa kuntaa tässä työssä ja osoittaa materiaalin huoltopaikat. Tämän työn se suorittaa valmiutta kohotettaessa, joten yhteydenpidon sinne päin on oltava jatkuvaa myös normaalioloissa.

Yleinen järjestys ja turvallisuus toteutetaan yhteistoimintana monin eri tavoin, joihin kaikkiin voidaan liittää ja suunnitella normaalioloissa henkilöiden varauksia ja heidän kouluttamistaan. Kohteiden suojaamisessa puolustusvoimat antaa tukea erikseen määritettävissä kohteissa. Kunnissa yleensä on useita kohteita, joissa on suojaamisen tarve. Tässä työssä tarvitaan puolustusvoimien ja Kempeleen kunnan arvion mukaan reservistä muodostetun ja nimetyn sekä Kempeleitä varten koulutetun joukon apua. Kempeleen poikkeusolojen organisaatiota varten on jo aikaisemmin koulutettu reserviläisiä liikenteenohjaukseen ja valvontaan. Koulutettu osasto on tehnyt kunnan poikkeusolojen johtoryhmän suojele- ja valvontasuunnitelman. Suunnitelma ja osaston kokoonpano päivitetään määräajoin.

Liikenteen ohjaamista ja säännöstelyä johtaa Pohjois-Pohjanmaan ELY keskus. Se osoittaa voimavarat keskitysmarsseille ja sotilasliikenteelle, evakuoitukuljetuksille ja polttonesteiden käytölle. Paikalliset olosuhteet tunteva, normaalioloissa koulutettu liikenteenohjaus- ja valvontaosastoa voi valmiutta kohotettaessa ja täysvalmiudessa toimia liikenteen ohjaamisen ja kohteiden suojaamisen tukena ja asiantuntijana. Alue toimisto osallistuu kuntamme väestön evakuoinnin suunnitteluun. Toteutuksesta ja henkilöiden nimeämisestä virkavastuullisiin johtotehtäviin Kempeleen kunta vastaa pääosin itse Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen kanssa.

Kunnat joutuvat sijoittamaan SM:n ohjeistuksen mukaan muualta evakuoitua väestöä 25 % väkiluvustaan. Kempeleen kunnassa tämä merkitsee 4400 henkilön sijoittamista. Tehtävän onnistumiseksi kunnan poikkeusolojen organisaatioon tulee nimetä virkasuhteisten lisäksi reservin päällystöstä vähintään suojeleuyksiköiden johtajat ja apulaisjohtajat sekä heidän alaistensa ryhmien johtajat, jotka vastaavat toisaalta väestön evakkoon siirtämisen toteutuksesta sekä toisaalta mahdollisesti 4400 evakon sijoittamisesta kunnan alueelle. Johtajien avuksi nimetään myös neljännen sektorin vapaaehtoistoimijoita.

Lain edellyttämään Kempeleen kunnan poikkeusolojen viralliseen organisaatioon kuuluu n. 250 virka- ja työsuhteista henkilöä. Kunnan johtohenkilöiden koulutus toteutetaan osittain Pelastusopistossa. Muu koulutus järjestetään yhteistyössä mm. MPK:n kanssa. Reservin päällystää tarvitaan seuraavissa yksiköissä: liikenteenohjaus- ja valvontaosasto, kokoontumiskeskus ja -paikat, vastaanottopaikka ja jakopaikat, suojeluyksiköt sekä niiden alaiset ryhmät. Yhteensä n. 80 johtajaa ja tämän lisäksi tarvitaan vielä suuri joukko kokonaisturvallisuuden aktiivitoimijoita.

Kempeleen kunnanhallitus päätti 9.6.2014 toteuttaa Pilottiprojekti Kempeleen. Kunnanjohtaja nimesi päätöksen jälkeen varautumisen yhteistyöryhmän, jonka puheenjohtajana hän toimii. Työryhmän jäseninä ovat kunnan varautumisen vastuuhenkilö, reserviupseerien ja reserviläisten edustajat, MPK:n paikallispäällikkö sekä kaksi varautumisen asiantuntijaa.

Pohjois-Pohjanmaan alueella pilottia koordinoi maanpuolustusjärjestöjen yhteistyövaliokunta, jossa on edustajat Reserviupseeri- ja Reserviläispiiristä, Pohjois-Suomen Kiltapiiristä, Maanpuolustusnaisista sekä Pohjan Maanpuolustuksen Tukiyhdistyksestä. Jatkossa on edustajat myös Naisten Valmiusliitosta ja Sotilaskotiliitosta. Viranomaisten edustajina ovat Puolustusvoimien Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun aluetoimiston päällikkö, MPK:n Pohjois-Suomen piiripäällikkö, AVI:n pelastusylitarkastaja sekä Oulu-Koillismaan pelastuslaitoksen valmiuspäällikkö.

Valtakunnan tasolla pilottia on valmistellut Reserviupseeriliiton varautumistoimikunta nimellä Pilottiprojekti Kempele. Vuoden 2017 aikana MPK on valmistellut nimeämässään työryhmässä yhtenä hankkeena Case Kempeleenä, joka on esimerkki vapaaehtoistoimijoiden mahdollisuuksista kunnan varautumisessa. Mallina on evakuointi. Hankkeet ovat yhteneviä ja nimitys Case Kempele on otettu yleisesti käyttöön. Työryhmässä on edustajat myös Naisten Valmiusliitosta ja Reserviläisliitosta. Maanpuolustuskieltojen Liitto on esittänyt kiinnostuksensa hankkeeseen.

6. Case Kempeleen kuvaus

Puolustusvoimat on yksi suomalaisen kokonaisturvallisuuden keskeinen viranomaistoimija, joka huolehtii kansalaisten elinmahdollisuuksien turvaamisesta. Puolustusvoimien kouluttamat reserviläiset sijoittuvat myös muiden viranomaisten sekä kuntien poikkeusolojen tehtäviin ammattinsa ja kykyjensä mukaisesti. Kunnilla, kuten myös seurakunnilla, on varautumistehtäviä, mitä varten he sijoittavat työ- ja virkasuhteista henkilöstöään puolustusvoimien hyväksymänä erilaisiin varautumista ja valmiutta tukeviin tehtäviin.

Case Kempeleen yhtenä tarkoituksena on selvittää, kuinka vapaaehtoisia reservin johtajia voidaan käyttää kunnan väestönsuojeluorganisaatiossa eri johtotehtävissä yhteistyössä viranomaisten ja maanpuolustusjärjestöjen kanssa. Vapaaehtoiset sijoitetaan ja koulutetaan eri johtotehtäviin kunnan väestönsuojeluorganisaatiossa.

Myös muita vapaaehtoistoimijoita koulutetaan eri suoritetehtäviin ja harjoitellaan poikkeusoloissa tapahtuvaa evakuointia. Kokemuksia ja tietoa voidaan hyödyntää normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa. Case Kempele on vapaasti sovellettavissa varautumissuunnittelua varten myös muissa kunnissa. Kunnat esittävät pelastuslaitokselle, että sijoitetuille henkilöille haetaan puolustusvoimilta nk. VAP- määräys.

Vuonna 2016 projekti esiteltiin Kempeleen kunnan viranhaltijajohdolle. Joukolle vapaaehtoisia reserviläisiä järjestettiin tiedotustilaisuus. Puolustusvoimien aluetoimisto kutsui syksyllä 2017 kempeleläisiä reservin johtajia MPK:n järjestämään vapaaehtoiseen koulutustilaisuuteen, jossa heille kerrottiin tarkemmin Kempeleen kunnan evakuoinnin suunnitelmat, niihin liittyvät vapaaehtoisten mahdollisuudet ja tehtävät sekä koulutustarve. Tällä hetkellä vapaaehtoisten halukkaiden lukumäärä on 36 henkilöä. Seuraava rekrytointitilaisuus järjestetään tammikuussa 2018.

Kaikille uusille ilmoittautuneille vapaaehtoisille reserviläisille, jotka ovat valmiita sitoutumaan Kempeleen evakuointiorganisaation erilaisiin johto- ja muihin tehtäviin, järjestetään alustava väestönsuojelukoulutus ja jatkossa tehtäväkohtainen koulutus. Kaikki mahdollinen koulutus toteutetaan MPK:n koulutustapahtumina ja niistä on mahdollista saada korvaavia KH-vuorokausia.

7. Kuntayksikön tehtävät

Kuntayksikkö on työnimi, ja sillä tarkoitan sitä osaavien vapaaehtoisten reserviläisten ja kokonaisturvallisuuden aktiivitoimijoiden joukkoa, joka täydentää poikkeusoloissa henkilöstö/osaamisvajetta, joka on kunnan virka- ja työsuhteisista muodostetussa evakuointiorganisaatiossa. Kempeleessä kuntayksikköön kuuluu myös liikenteenohjaus- ja valvontaosasto. Yhteiskunnan toiminnot ovat verkostoituneet monin tavoin ja käyneet erittäin haavoittuviksi. Kohteiden suuri määrä ja usein paikallinen tai enintään alueellinen luonne eivät nosta niitä kovin helposti puolustusvoimien suojaamien kohteiden listalle.

Kun puolustusvoimat supistaa vahvuuksiaan, on luonnollista, että käytettävissä on todella pieni määrä tarkoitukseen koulutettuja paikallisjoukkoja. Näihin kuuluvat myös maakuntakomppaniat ja paikallispataljoonat jotka voivat antaa virka-apua myös normaaliajan häiriötilanteissa. Ongelman muodostavat tilanteet, joissa kunnan toimintojen kannalta elintärkeää kohdetta uhataan ase-in, räjähtein tai muilla tuhovälineillä tehtävällä iskulla. Kaikissa kunnissa tilanne ei luonnollisesti ole samanlainen. Ainakin sotilaallisesti merkittävillä kohdealueilla tällaiseen pitää varautua. Kempeleessä toteutettu ja reserviläisistä muodostettu liikenteenohjaus- ja valvontaosasto voi olla mukana tällaisen uhan havainnointiin liittyen. Kokoonpano rakennetaan aina paikallisten tarpeiden pohjalta.

Toimivan kuntayksikön tehtävinä voivat olla

- tärkeiden kohteiden suojaamisen ja vartiointin tukeminen
- osallistuminen liikenteen ohjaukseen evakuointitilanteessa ja puolustusvoimien keskitysmarsseilla
- osallistuminen evakuoidun alueen valvontaan ja eristämiseen
- tukea yleisen järjestyksen valvontaa alueen poliisin ohjauksessa

Kuntayksikön koulutuksessa tulee ottaa huomioon

- peruskoulutus
- tehtäväkoulutus
- kouluttajakoulutus
- johtaminen kriisissä
- varautumisen lähtökohdat
- kansalaisten turvallisuus
- räätälöityjä kursseja, joissa majoitus, muonitus, vartiointi, liikenteen ohjaus
- huoltokoulutus
- raivaaminen ja rakentaminen
- ensiapukoulutus
- kohteen suojaaminen
- lemmikkieläinten ”käsittely”
- psyko-sosiaalisen avun periaatteet
- alueen rakenteen ja infran oppiminen
- yhteistyötahot ja tiedottaminen
- jokaisen sitoutuneen tietämisen velvollisuus

8. Suojelulohkon ja suojeluyksikön tehtävät evakuoinnissa

Suojelulohkot ovat yleensä kunnissa miehitetty kunnan virka- ja työsuhteisilla. Suojelulohkon johtohenkilöt ovat useissa kunnissa saaneet peruskoulutuksen. Kempeleessä on poikkeusolojen organisaatiossa jatkossa kolme suojelulohkoa, joiden henkilöstöä on koulutettu Pelastusopistossa ja MPK:n kanssa yhteistyössä räätälöidyillä kursseilla. Kurssitus on tapahtunut veloitteen pakollisuudesta johtuen useimmiten virka-aikana.

Tehtävät kunnan oman väestön evakuoinnissa

Kunnan johtokeskus antaa perusteet evakuoinnille. Suojelulohkon johtokeskus johtaa evakuoinnin valmisteluja ja toteuttamista alueellaan apunaan alueen suojeluyksiköt. Lohkon johtokeskus perustaa kokoontumiskeskuksen johonkin sopivaan, yleensä julkiseen rakennukseen, ja valvoo sen toimintaa. Lohkon johtokeskus huolehtii riittävän viitoituksen ja opastuksen järjestämisestä lohkon alueella yhteistoiminnassa suojeluyksiköiden kanssa.

Lohkon johtokeskus säätelee kokoontumispaikoilta kokoontumiskeskukseen tapahtuvaa siirtymistä kuljetuskapasiteetin mukaan. Se järjestää liikuntakyvyttömiä kuljetuksen kokoontumiskeskukseen yhteistoiminnassa alueen suojeluyksiköiden kanssa. Lohkon johtokeskus toimii evakuointitilanteessa koordinaattorina kunnan johtokeskuksen ja suojeluyksiköiden välillä sekä seuraa evakuoinnin edistymistä.

Suojeluyksikkö huolehtii evakuoinnin valmistelua ja toteuttamista koskevien tietojen toimittamisesta alueensa asukkaille. Se johtaa yritysten, laitosten ja talojen suojelujohtajien toimintaa. Suojeluyksikkö perustaa kokoontumispaikan mieluiten johtopaikkansa läheisyyteen ja ohjaa sen toimintaa lohkon johtokeskuksen antamin perustein. Samalla se huolehtii alueensa toimipaikkojen viitoituksesta ja tarvittaessa myös opastuksesta sekä liikenteen ohjauksesta. Yksikön on kyettävä huolehtimaan omin voimin liikkumaan kykenemättömien kuljetuksesta kokoontumiskeskukseen yhteistoiminnassa lohkon johtokeskuksen kanssa. Suojeluyksikkö seuraa alati alueensa evakuoinnin edistymistä ja pitää lohkon johtokeskuksen tietoisena evakuointitilanteesta.

Tehtävät muualta tulleiden evakuoitujen vastaanotossa

Suojelulohkon johtokeskus johtaa vastaanoton järjestelyihin liittyvää tiedotusta ja valmistelua kunnan johtokeskukselta saamiensa perusteiden mukaisesti apunaan alueen suojeluyksiköt. Lohkon johtokeskus perustaa vastaanottopaikan sopivaan julkiseen rakennukseen, johon voidaan järjestää ruokailu, ensiapu, huolto ja ohjaa sen toimintaa. Kokoontumiskeskus ja vastaanottopaikka voivat olla sama paikka. Lohkon johtokeskus huolehtii riittävän viitoituksen ja opastuksen järjestämisestä alueellaan yhteistoiminnassa suojeluyksiköiden kanssa. Johtokeskus ohjaa vastaanottopaikan ja jakopaikan välistä toimintaa tilanteen vaatimusten mukaisesti. Se hoitaa kuljetukset kauempana oleville jakopaikoille.

Jakopaikalla tarkoitetaan määriteltyä kohtaa kunnan alueella, josta käsin suojeluyksikön henkilöstö toteuttaa evakuoitujen sijoittamisen esim. yksityiskoteihin. On muistettava, että kaikki kunnat joutuvat ottamaan tilanteen niin edellyttäessä evakkoja 25 % väkiluvustaan. Suunnitelmat tulee tehdä ja valita henkilöt toteutusorganisaatioihin, ketkä viran perusteella ketkä vapaaehtoisista reserviläisistä sekä aktiiveista vapaaehtoishenkilöistä. Tämän lisäksi toteutetaan koulutus ja harjoittelu. Lohkon johtokeskus toimii evakkojen vastaanotossa yhteistyön koordinaattorina kunnan johtokeskuksen ja suojeluyksiköiden välillä.

Suojeluyksikkö tiedottaa alueellaan evakuoitujen sijoittamiseen liittyvistä asioista ja valmistele erityisesti perhemajoituksen toteuttamista alueellaan. Yksikkö perustaa jakopaikan ja ohjaa sen toimintaa lohkon johtokeskukselta saamiensa perusteiden mukaisesti. Suojeluyksikkö seuraa evakuoitujen sijoittamisen edistymistä ja pitää lohkon johtokeskuksen tietoisena tilanteesta.

9. Suojeluyksikön johtajan tehtävät

Vapaaehtoisista ja sitoumuksensa antaneista reservin johtajista, jotka ovat saaneet VAP-määräyksen, voidaan nimetä henkilöt suojeluyksikön johtotehtäviin. Kunta esittää ja pelastusalue nimeää suojeluyksiköiden johtajan, varajohtajan. Muut vastuulliset sijoitettavat henkilöt on mahdollista nimetä sitoutuneista kokonaisturvallisuuden aktiivitoimijoista. Kunta kutsuu heidät koulutukseen. Koulutuksen jälkeen johtajien on perehdyttävä omatoimisesti yksikön toimintaan ja johtamiseen sekä koulutettava organisaatioon kuuluvat alijohtajat ja ryhmät. Suojeluyksikön johtajan yhtenä tehtävänä on pitää eri yhteisöjen suojelujohtajat ja – ryhmät sekä asukkaat tietoisena suojelevalmiudesta ja toiminnan toteuttamistavoista.

Suojeluyksikön johtajan tulee mahdollisuuksien mukaan hoitaa seuraavat valmistelutehtävät

- laatia yksikön toimintasuunnitelma ja ylläpitää sitä
- hyväksyttää suunnitelma lohkon johtajalla
- tarkistaa suojelumateriaalin ja muu välineistön riittävyys ja käytettävyys
- tiedottaa alaisilleen suojelujohtajille toimintasuunnitelman keskeiset osat
- valmistella oma ja alaisten johtamistoiminta poikkeusoloissa
- kouluttaa suojelujohtajille ja – ryhmille toiminta erilaisissa vaaratilanteissa
- järjestää tiedotus- ja koulutustapahtumia yksikön alueella oleville yrityksille ja asukkaille
- valmistella tiedottaminen valmiutta kohotettaessa ja poikkeusoloissa
- ohjata alaisensa suojelujohtajien suunnittelua ja tehtävien valmistelua
- pitää yhteys naapuriyksiköiden johtajiin ja pelastusviranomaisiin
- koulutautua tehtäväänsä jatkuvasti ja omatoimisesti
- seurata tiedotusvälineistä ajankohtaisia asioita ja tilanteen kehittymistä

Suojeluyksikön johtajan toimenpiteitä, kun tehostetaan suojeletoimia

- ilmoittautua suojelulohkon johtajalle ja pyytää häneltä toimintaohjeet
- tarkistaa yksikön toimintasuunnitelma ja täydentää sitä tarvittaessa
- hälyttää varajohtaja ja tarvittava muu suojelehenkilöstö saapuville
- käskää varajohtajalle suojeletoimet kiireellisyysjärjestyksessä
- nimetä puuttuvien suojelehenkilöiden tilalle uudet ja pikakouluttaa heidät
- perustaa johtopaikka ja saattaa se toimintavalmiiksi
- järjestää johtopaikkaan jatkuva puhelin- ja radioyhteys
- järjestää jatkuva suojelevalvonta ottaen huomioon säteily, kaasut, tulipalot, pommitukset
- ryhtyä toimenpiteisiin puuttuvan materiaalin hankkimiseksi
- ohjata suojeleuyksikön suojeleuryhmien perustamista ja koulutusta
- tiedottaa alaisilleen suojelujohtajille (eri yhteisöt) tilanne ja antaa tarvittavat toimintaohjeet
- toteuttaa muu tiedottaminen käsketyllä tavalla ja jatkaa sitä tarvittaessa
- käskää suojeletoimien kunnostaminen, varustaminen ja viitoittaminen
- käskää tarvittaessa alkusammutus-, ensiapu- ja suojeletoimiskoulutus
- valvoa alaisten toimenpiteitä sekä ohjata ja kannustaa heitä neuvoilla

- tiedottaa suojelulohkon johtajalle yksikön toimintavalmius ja ongelmat
- valmistella nopea ja varma hälyttäminen ja suojautuminen
- valmistella evakuointitoimenpiteet ja antaa ohjeet käsketyllä tavalla
- valmistella oma ja alaisten johtamistoiminta vaara- ja hälytystilanteissa
- torjua huhut, pelot ja pakokauhu sekä luvaton poistuminen alueelta
- ennakoida tapahtumia seuraamalla ja arvioimalla tilanteen kehittymistä
- johtaa toimintaa apulaisia käyttäen tilanteen vaatimalla tavalla

Suojeluyksikön johtajan tehtävät siirryttäessä täysvalmiuteen

Täysvalmiuteen siirryttäessä suojeluyksikön johtaja sopii alueellaan olevien talojen, yritysten ja laitosten suojelujohtajien kanssa toiminnan organisoinnista. Väestösuojelutehtäviin sijoitetuille jaetaan vss-määräykset sekä annetaan varustus.

Suojelumateriaalin hankinta

- tarkistetaan oleva materiaali, sen kunto ja riittävyys
- korjataan puutteet hankkimalla omalta alueelta mm. sammutus- ja ensiapuvälineitä, raivaus- ja pelastustyökaluja, viestivälineitä sekä suojavälineitä
- jaetaan materiaali suojeluyksikön organisaation edellyttämällä tavalla

Väestösuojien käyttö

- kartoitetaan kaikki suojatilat ja suunnitellaan niiden käyttö
- tarkastetaan ja kunnostetaan varsinaiset väestösuojat
- lasketaan tilapäisen suojatilan tarve ja sen sijoittuminen
- annetaan käsky ja ohjeet tilapäisten suojatilojen rakentamiseksi

Hälytyksen varmentaminen

- varmistetaan oman hälytyksen saanti puhelin ja radiopäivystyksellä
- varmistetaan huonokuuloisten ja vanhusten saaminen suojaan
- varmistetaan naapurin hälyttäminen ja tehdään omatoimisesti lisähälyttimet
- suunnitellaan lähettien varustus, reitit ja käyttö

Loukkaantuneiden hoito

- suunnitellaan kokoaminen ja siirto suojaan tai hoitoon
- varataan tilat, henkilöstö ja ensiapu- ja muut hoitovälineet
- varataan välineet ja ajoneuvot jatkohoitoon kuljettamiseksi

Palontorjunta

- tarkistetaan alkusammutusvälineiden sijainti, merkitseminen, riittävyys ja kunto
- täydennetään organisaation tarvitsemat alkusammutus- ja muut välineet
- suunnitellaan palontorjunta, tiedustelu, opastus, merkitseminen ja eristäminen

Tuhoista ilmoittaminen

- suunnitellaan vaurioalueiden tiedustelu, merkitseminen ja eristäminen

- suunnitellaan ja valmistellaan ilmoittaminen lohkon johtokeskukselle

Naapuriyksiköiden avustaminen

- suunnitellaan ja järjestetään viestiyhteydet ja lähettitoiminta
- valmistellaan avustusosaston kokoonpano, varustus, liikkuminen ja johtaminen

Evakuointi

- suunnitellaan evakuointiin liittyvät toimet
- suunnitellaan ja valmistellaan suojeluyksikön kokoontumispaikka ja varapaikka
- annetaan evakuointiohjeet talojen, yritysten ja laitosten suojelujohtajille
- laaditaan luettelo asukkaista ja mahdollisista muista evakuoitavista

10. Yhteenveto

Tarkoituksenmukaisen evakuointiorganisaation suunnittelu ja henkilöiden nimeäminen siihen kuuluvat kunnan virkatehtäviin. Toiminta perustuu lakiin ja on kuntien velvollisuus. Jotta organisaatiosta saadaan käytännössä toimiva, tulee sitä täydentää vapaaehtoisilla henkilöillä. Ihmiset ja yleiset toimintaedellytykset ja haasteet vaihtuvat ja muuttuvat kaiken aikaa. Tämän vuoksi henkilöstön ajan tasalla pitäminen, kouluttaminen sekä harjoittelu ovat ehdottoman tärkeitä. Tämä edellyttää myös sitä, että työtä on tehtävä jatkuvasti. Suunnitelmat tulee päivittää määräjain.

Kempeleen kunnassa evakuointia toteutettaessa kuntayksikköön tarvitaan johtaja- ja varajohtajatehtäviin n. 80 henkilöä, jotka kuuluvat reservin päällystöön. He sitoutuvat jo normaalioloissa tehtäviinsä. Poikkeusoloissa tarvitaan lisäksi erilaisiin suoritetehtäviin n. 200 kokonaisturvallisuuden vapaaehtoista/määrättyä toimijaa. Kaikissa kunnissa reserviläisten ja muiden vapaaehtoisten toimijoiden tarve voidaan laskea Kempeleen 17 500 asukkaan pohjalta.

Koulutusta annetaan rekrytointitilaisuuden jälkeen toimintaan sitoutuneille vapaaehtoisille reserviläisille ja kokonaisturvallisuuden aktiiveille. Näiden osaamisella täydennetään kunnan evakuointiorganisaation suorituskykyä. Rekisteröidyt vapaaehtoisjärjestöjen jäsenet (kolmas sektori) sekä aktiivit yksittäiset kansalaiset/kuntalaiset (neljäs sektori) ovat potentiaalisia koulutettavia kokonaisturvallisuuden palvelujen tuottajiksi. Koulutus toteutetaan MPK:n kursseina.

Samalla aukaisemme reservissä oleville ja muille maanpuolustustahtoisille yhden konkreettisen koulutus- ja kouluttautumismahdollisuuden. Normaaliaikana on koulutettava ainakin johtajat ja varajohtajat:

- suojelulohkon johtokeskus
- kokoamiskeskuksen ja vastaanottopaikka
- suojeluyksikön johtopaikka
- suojeluyksikön suojeluryhmä

- kokoontumispaikan ja jakopaikka
- internaattimajoituksen organisaatio

Koulutusta voidaan järjestää ryhminä. Koulutuskokonaisuuksia voidaan toteuttaa lohkojen ja suojeluyksiköiden johtopaikkojen henkilöstölle sekä evakuointia toteuttavalle muulle henkilöstölle:

- joukkomajoituskurssi
- joukkomuonituskurssi
- liikenteenohjauskurssi
- kohteen suojaamiskurssi

Syventävä täydennyskoulutus ja yhteistyö puolustusvoimien kanssa

Toteutetaan toimialakohtaiset soveltavat harjoitukset, esim. internaattimajoituksenjärjestäminen, kokoontumispaikan ja kokoamiskeskuksen perustaminen sekä toiminnan suunnittelu, liikenteen ohjauspaikan perustaminen ja sen toiminta. Soveltava yhteistoimintaharjoitus voidaan toteuttaa oman kunnan puitteissa tai yhteistoiminnassa naapurikunnan kanssa. Oman väestön evakuointiin tai muualta tulevien vastaanottoon liittyvän organisaation ketju harjoittelee käyttäen apuna pientä maaliosastoa.

Osallistujina voivat olla kunnan johtokeskus, suojelulohkon johtokeskus ja niiden kokoontumispaikat, kokoamiskeskus sekä 1-2 suojeluyksikköä. Paikat ovat miehitettyinä riittävällä henkilöstöllä, jotta prosessin kulku asiakirjamerkintöineen voidaan hoitaa. Harjoitukseen voidaan liittää puolustusvoimien kertausharjoitustoimintoja. Samoin harjoitukseen voidaan liittää alueellisen pelastuslaitoksen paikallinen harjoitus. Kokonaisuuden suunnittelu on 1-2 vuoden prosessi. Suunnittelussa ja koulutuksessa on perusteltua käyttää osaavaa varttuneempaa reservin vapaaehtoista päällystä. MPK on koulutuksessa keskeinen yhteistyöfoorumi.

Juha Niemi
MPK koulutuspäällikkö

Kari Ahokas
Kunnallisneuvos
MPK varautumistoimikunnan jäsen

LIITTEET:

Liite 1: Esimerkkinä evakuointiorganisaation koulutusohjelma.

LIITE 1: EVAKUOINTIORGANISAATION KOULUTUSOHJELMA

HENKILÖRYHMÄ	LUKU- MÄÄRÄ	KOULUTUSTAPAHTUMA	KESTO	TOISTO	HUOM
Oman väestön evakuointi:					
Suojelulohkojen päälliköt ja varapäälliköt Kokoontumiskeskusten johtajat ja apulaiset Liikenteenohj- ja vartij:n johtaja ja ryhmänjoht	12	Evakuoinnin toteutus Kempeleessä - organisaatio, aluejako ja tehtävät	8 h	5 vuoden välein	
Suojeluyksiköiden johtajat ja apulaiset	44	Evakuoinnin suoritus Kempeleessä - suojeluyksikön tehtävät	8 h	5 vuoden välein	
Suojeluryhmien johtajat	22	Evakuoinnin suoritus Kempeleessä - kokoontumispaikan perustaminen ja toiminta	8 h	5 vuoden välein	
Em henkilöryhmät	n 70	Evakuointiharjoitus, jossa osa henkilöstöstä toimivina, osa esittää evakuoitavia	8 h	5 vuoden välein	Voidaan toteuttaa myös yhteisharjoituksena naapurikunnan kanssa
Evakuoitujen vastaanotto:					
Suojelulohkojen päälliköt ja varapäälliköt Vastaanottoaikojen johtajat ja apulaiset Liikenteenohj- ja valvontaosaston johtaja ja ryhmänjoht	12	Vastaanoton toteutus Kempeleessä - organisaatio, aluejako ja tehtävät	8 h	5 vuoden välein	
Suojeluyksiköiden johtajat ja apulaiset	44	Vastaanoton suoritus Kempeleessä - suojeluyksikön tehtävät	8 h	5 vuoden välein	
Suojeluryhmien johtajat	22	Vastaanoton suoritus Kempeleessä - jakopaikan perustaminen ja toiminta	8 h	5 vuoden välein	
Joukkomajoituskohteiden yleishuoltojohtajat ja apulaiset	38	Joukkomajoituskohteen tilankäyttö ja toiminta	8 h	5 vuoden välein	Suurempien kohteiden tilankäyttö-

					suunnitelmat laadittava ennen koulutusta
Em henkilöryhmistä	n 70	Vastaanottoharjoitus, jossa osa henkilöstöstä toimivina ja osa esittää vastaanotettavia evakkoja	8 h	5 vuoden välein	Voidaan toteuttaa myös yhteisharjoituksena naapurikunnan kanssa

Edellä esitetty koulutusrytmi edustaa minimitasoa. Se merkitsee vuosittain noin kahta koulutustapahtumaa. Suunnitelman valmistumisen ja hyväksymisen jälkeen rytmi voi alkuvaiheessa uusien asioiden vuoksi olla tiheämpi.